

ข้อวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้มีข้อวิจารณ์ดังนี้

ประวัติส่วนตัวครูวรุฒม์ สัจมนัน

เมื่อศึกษาถึงประวัติของชีวิตครูวรุฒม์ สัจมนันอย่างละเอียดพบว่า ชีวิตในช่วงวัยเด็กค่อนข้างลำบากต้องต่อสู้ดิ้นรนเนื่องจากเกิดมาในขณะที่ครอบครัวไม่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน สภาพความเป็นอยู่ที่ลำบากแร้นแค้นอดมื้อกินมื้อภาวะการณืดำเนินชีวิตที่ต้องดิ้นรนต่อสู้มาโดยตลอด ภาวะจิตใจที่ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่เพียงแม่และพี่สาวเท่านั้นที่ใกล้ชิดคอยเติมเต็มให้ กำลังใจในส่วนที่ขาดหาย ส่งผลให้ครูวรุฒม์มีนิสัยเรียบร้อยสนใจด้านงานบ้านงานเรือน และมีความสามารถในด้านงานประดิษฐ์ เช่น เย็บปักถักร้อย จัดดอกไม้ จัดบายศรี งานตกแต่ง ซึ่งงานเหล่านี้ผู้ชายน้อยคนนักจะทำได้ดีซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นของครูวรุฒม์โดยในวัยเด็กครูวรุฒม์ได้ยึดถือและเลียนแบบพฤติกรรมความขยัน ความอดทน ความคิดสร้างสรรค์ ความประหยัดจากพ่อ พฤติกรรมความละเอียด ความยุติธรรม ความสามัคคี และเรียนรู้งานบ้านงานเรือนจากแม่ สอดคล้องกับทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการทางจริยธรรม ดังที่ เพ็ญแข (อ้างถึงใน ประสิทธิ์ และ คณะ, 2542) ที่เชื่อว่า เด็กจะเรียนรู้อะไรดีอะไรชั่วจากผู้อื่นที่อยู่ใกล้ชิดด้วย กระบวนการเทียบเคียง กล่าวคือ เด็กจะเลียนแบบผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่คุณรัก เช่น พ่อแม่ พี่น้อง และเพื่อน การเลียนแบบนี้ก็คือเด็กเลียนแบบความคิด ความเชื่อ การกระทำและพฤติกรรมของพ่อแม่ พี่น้องและเพื่อนจนในที่สุดจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของเบนดูรา ที่กล่าวว่า บุคคลเลียนแบบลักษณะและการกระทำของผู้อื่น การเลียนแบบนี้เกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของบุคคลอื่น แล้วต่อมาผู้สังเกตนั้นได้กระทำพฤติกรรมนั้นบ้าง การกระทำตามผู้อื่นอาจเกิดจากเหตุผลหลายประการ เช่น การเลียนแบบผู้ที่ตนเองรักใคร่พอใจ เช่น เด็กกระทำพฤติกรรมเดียวกับพ่อแม่เคยทำ ถึงแม้ว่าพ่อแม่จะไม่อยู่ในขณะนั้น

ในสมัยเรียน ครูวรุฒม์เคยทำความผิดในรายวิชาภาษาไทย เรื่องการแต่งกลอนคือคัดลอกกลอนในหนังสือ อ.ส.ท.มาส่งเนื่องจากได้ใช้ความพยายามในการแต่งกลอนแล้วแต่ไม่สามารถแต่งได้ เมื่อถึงกำหนดส่งงานจึงจำเป็นต้องคัดลอกกลอนส่งอาจารย์ สร้างความรู้สึกไม่สบายใจและสำนึกผิดมาจนถึงปัจจุบัน พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูวรุฒม์เป็นผู้มีจริยธรรม กล่าวคือเป็นผู้ที่รู้สึกผิดชอบซึ่งแสดงออกทางพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ และ คณะ (2542) ซึ่งระบุ

ว่า ความรู้สึกผิดชอบของบุคคลจะแสดงออกทางพฤติกรรมในลักษณะการตอบสนองภายในต่อความรู้สึกซึ่ง หมายถึง มีความละเอียดใจ มีความรู้สึกเสียใจว่าตนได้กระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดผิดพลาดไป รู้สึกตำหนิพิจารณาซึ่งตัวเอง

ในขณะที่รับราชการครูที่จังหวัดขอนแก่น ครูวุฒม์ได้มีโอกาสรักษาการอาจารย์ใหญ่เป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปี ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ในจุดนี้เองนำมาสู่เหตุการณ์และปัญหาความไม่เข้าใจความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างครูวุฒม์กับเพื่อนครูในโรงเรียน ทำให้ครูวุฒม์ทบทวนและพิจารณาถึงบทบาทที่ตัวเองได้กระทำและตัดสินใจย้ายจากโรงเรียนดังกล่าวเมื่ออาจารย์ใหญ่คนใหม่มารับตำแหน่ง พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครูวุฒม์รับฟังความคิดเห็นข้อมูลย้อนกลับหรือคำติชมจากบุคคลอื่นแล้วจึงพิจารณาตัวเอง สอดคล้องกับพฤติกรรมการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดัง ที่ประสิทธิ์ และ คณะ (2542) ระบุว่า ข้อมูลย้อนกลับหรือคำติชมจะทำให้เรารู้ว่าคนอื่นมองเราอย่างไรและแสดงปฏิกิริยาตอบโต้พฤติกรรมของเราอย่างไร การศึกษาและสำรวจตนเองเกี่ยวกับลักษณะนิสัยเป็นสิ่งที่จำเป็นแต่ทำได้ค่อนข้างยากเพราะบางครั้งเราอาจจะไม่รู้จักและเข้าใจตนเองที่เป็นจริงหรือมีความลำเอียงเข้าข้างตนเอง ทำให้มองไม่เห็นข้อบกพร่องของตนเอง ฉะนั้นการรับฟังความคิดเห็นจากคนที่ใกล้ชิดกับเรา ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ครู เพื่อนหรือคนที่แวดล้อมโดยที่คนเหล่านั้นรู้จักเรอดีพอ มีความจริงใจกับเราและสามารถให้ความเห็นอย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากความลำเอียง จำทำให้เราเกิดความแน่ใจในภาพของตัวเองมากยิ่งขึ้น และยังทำให้เรารู้จักตนเองในส่วนที่ไม่เคยรู้มาก่อนอีกด้วย

ครูวุฒม์เป็นผู้ที่ภูมิใจในความสามารถของตัวเอง เคารพการตัดสินใจของตัวเอง สอดคล้องกับแนวคิดความภาคภูมิใจในตนเองของ ฉัชชา (อ้างถึงในประสิทธิ์ และ คณะ, 2542) ที่กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองประกอบด้วยความรู้สึกถึงความสามารถของตนและความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกทั้งสองประการนี้สัมพันธ์กัน การนับถือตนเองเป็นการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อมั่นในตนเองและการเคารพตนเอง ความรู้สึกที่ตนเองมีค่าเป็นการแสดงออกให้เห็นว่าคนๆนั้นมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตและมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า ครูวุฒม์ยังรู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยไม่นำความรู้สึกที่คิดว่าพ่อแม่ทัศนคติที่ไม่ดีต่อตัวเองมาเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวเองประพาศติตนไปในทางเสื่อมเสีย แต่กลับพิสูจน์ให้พ่อเห็นว่าตัวเองเป็นคนมีค่าเป็นคนดีของสังคมและประสบความสำเร็จในชีวิต ครูวุฒม์สอบเข้าศึกษาต่อในหลาย ๆ แห่งตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาซึ่งพบความผิดหวังหลาย ๆ ครั้ง แต่ครูวุฒม์ยังพัฒนาตน ไม่ยอมแพ้เพื่อให้พบกับสิ่งที่ดีกว่าและประสบความสำเร็จโดยยึดถือคติ “ไม่มีสิ่งใดที่เราทำไม่ได้หากมีความพยายามจริง ๆ” มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มุมานะ ฝ่าฟันอุปสรรคทั้งปวงก้าวมาสู่ความสำเร็จสูงสุดใน

อาชีพครู สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาตนเองของ วัลนิกา (อ้างถึงในประสิทธิ์ และ คณะ, 2542) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีธรรมชาติอย่างหนึ่งคือพยายามดิ้นรนเพื่อยกระดับสภาพจิตใจของตนให้สูงขึ้น ดังนั้นมนุษย์จึงมักไม่ชอบอยู่นิ่งกับที่เดิม ปรับปรุงตนเองเสมอ กฎพื้นฐานของชีวิตมีว่า ชีวิตคือการต่อสู้ หากปราศจากการต่อสู้ชีวิตจะเหี่ยวแห้งอันเฉาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้กับตัวเองและ ไม่มีความสำเร็จครั้งใดที่ได้มาโดยปราศจากการต่อสู้

คุณลักษณะของครู

จากการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่ครูควรต้องมีติดถือเป็นแนวปฏิบัติงานและได้ปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นการทำงานจนถึงปัจจุบันและนำมาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา คือ ความความรับผิดชอบขยันหมั่นเพียร ความเสียสละอุทิศเวลาอย่างเต็มที่ ความใฝ่รู้และศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนางานอยู่เสมอ ความมัธยัสถ์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับทุกคน แม้ว่า บางครั้งในการทำงานจะพบกับอุปสรรค เริ่มตั้งแต่ความยากลำบาก ความทุรกันดารของโรงเรียน ความขัดแย้ง เรื่องการพิจารณาความดีความชอบ แต่ครูควรต้องมีย่อท้อสามารถ พันฝ่า ต่อสู้เอาชนะ อุปสรรคทั้งปวงพิสูจน์ให้ทุกคนประจักษ์ได้ภายในระยะเวลาไม่นานนัก ด้วยเป้าหมายสูงสุด คือ ต้องการให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดี เก่ง และเรียนรู้อย่างมีความสุข ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียรทั้งในและนอกเวลาราชการ เสียสละอุทิศเวลาให้แก่ นักเรียน โรงเรียน และชุมชนอย่างเต็มที่ ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย นอกจากนี้เมื่อมีเวลาว่างครูควรศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทั้ง ศึกษาจากหนังสือ ตำรา การเข้าร่วมประชุม สัมมนา เสนอผลงาน นวัตกรรม ทั้งงานเกี่ยวกับวิชาการ และวิชาชีพ จนสามารถนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นผู้มีความมัธยัสถ์ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ไม่มีหนี้สิน สามารถเลี้ยงดูครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนในครอบครัวและนักเรียน และที่สำคัญครูควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักปรับตัว สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ทั้ง เพื่อนร่วมงานและคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ แบ่งปันความรู้ให้กับนักเรียนและเพื่อนทุกคน มีความกตัญญูต่อกับแม่และพี่สาว ส่งผลให้ครูควรพบความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิต ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว สอดคล้องกับที่ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) ระบุว่า ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้ง กาย วาจา และจิตใจ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ ครูพึงช่วยเหลือและเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (2537) ที่สรุปคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ในยุคสังคมสารสนเทศ ไว้ว่า ครูต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและบุคลิกภาพที่ดี โดย เป็นผู้

ประพัตติคนดีสม่ำเสมอ ประพัตติคนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม เป็นผู้มีวินัยและความรับผิดชอบ มีความยุติธรรมและรู้จักเสียสละ มีคุณธรรมพื้นฐานเป็นหลักในการดำรงชีวิต รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้กว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ อุทิศตนเพื่อพัฒนาศิษย์ ตั้งใจทำงานเพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผศ.วราธรรม (2546) ที่ศึกษาการพัฒนาตนเองของครูต้นแบบ: กรณีศึกษาครูต้นแบบวิชาคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า คุณลักษณะของครูที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและได้รับรางวัล คือ มีความตั้งใจ อุตสาห ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นผู้มีความใฝ่รู้และศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนางานอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ตั้งใจทำงาน อุทิศตนเพื่อการทำงานอย่างเต็มที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราศิริ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเรียนรู้อย่างมีความสุข: การวิจัยรายกรณีครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา โดยศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอน และพฤติกรรมการสอนของครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูต้นแบบมีคุณลักษณะทั้งภายในและภายนอกที่เหมาะสมต่อการได้รับรางวัล คุณลักษณะภายใน ได้แก่ มีความสามารถเฉพาะตัวในด้านการสอน มีความทุ่มเท รับผิดชอบ ใฝ่รู้ และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรมและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ครูวุฒม์ถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน นับตั้งแต่เริ่มรับราชการครู จนกลายเป็นสิ่งที่เกื้อหนุน ส่งเสริม และผลักดัน ให้ครูวุฒม์ประสบความสำเร็จในการทำงาน ได้รับเกียรติยกย่องเป็นครูเกียรติยศอย่างแท้จริง

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

ครูวุฒม์มีการจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ระยะยาว คือ การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำกำหนดการสอน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมและชิ้นงานทุกหน่วยการเรียนรู้ และมี การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ระยะสั้น เพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมของผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา การจัดกิจกรรม และความเหมาะสมของเวลา และมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าโดยมีการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนไว้อย่างละเอียดก่อน ใช้สอนจริงในห้องเรียน จัดเตรียมสื่อการเรียนรู้และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ (2545) ที่ได้ระบุถึง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ไว้ว่า ควรให้มีรายละเอียดครอบคลุม จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมของนักเรียน หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้จัด

กิจกรรม หรือแหล่งเรียนรู้ ผลงานที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม และการประเมินผลระหว่าง
 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือกระบวนการวัดและประเมินผล และสอดคล้องงานกับวิจัย
 ของ เมธาวิ (2546) ที่ศึกษา พฤติกรรมการสอนของครูเกียรติยศวิชาภาษาไทย สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า การเตรียมแผนการเรียนรู้ ครูเกียรติยศ จัดทำโครงสร้าง
 หลักสูตร กำหนดการสอน แผนการเรียนรู้ล่วงหน้า จัดเตรียมกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์
 การเรียนรู้และเนื้อหา จัดเตรียมสื่อการสอนได้เหมาะสมกับการเรียนรู้และจัดเตรียมเครื่องมือวัด
 และประเมินผลการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร (2541) ที่ศึกษา
 เรื่องพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยดีเด่นที่ใช้การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ ระดับประถม
 ศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า พฤติกรรมการสอนที่ครูภาษาไทยดีเด่นส่วนใหญ่ปฏิบัติอย่าง
 สม่ำเสมอ ได้แก่ การเขียนแผนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่การสร้างแผนการจัดการ
 เรียนรู้ของครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังไม่ชัดเจน
 เนื่องจากไม่ได้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ครบทุกระดับชั้นที่สอน การเตรียมและจัดกิจกรรมการ
 สอนจึงเป็นเพียงการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เคยเขียนมาปรับให้เข้ากับผู้เรียน สิ่งแวดล้อมและ
 บริบทใหม่ที่เปลี่ยนไปและต้องสอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่า การนำแผนจัด
 การเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ใหม่บวกกับการนำประสบการณ์ของตนมาเป็นแนวทางในการสอนต้อง
 กระทำอย่างรอบคอบและระมัดระวัง และต้องคำนึงถึงผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นกับ
 นักเรียนอย่างแท้จริง

บทบาทรู

ครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ 2 อย่าง คือ 1) บทบาทในห้องเรียน คือ
 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการ
 สอนที่หลากหลาย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนอย่างชัดเจน คือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นสอน และ
 3) ขั้นการสรุปและประเมินผล นอกจากนี้ยังสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีขั้นตอนใน
 การจัดกิจกรรมการสอนคล้ายคลึงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย 2) บทบาทนอกห้องเรียน
 รับผิดชอบใน งานหน้าที่พิเศษ 4 งาน คือ 1) ฝ่ายวิชาการ โรงเรียน 2) หัวหน้าหมวดภาษาไทย
 3) เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 4) ครูเวรประจำวัน นอกจากนั้นครูผู้สอนยังรับผิดชอบงานอื่นที่ได้รับ
 มอบหมายและอาสาทำด้วยตนเอง คือ 1) ฝึกซ้อมนักเรียนเพื่อแข่งขันทักษะทางวิชาการ 2) ฝึกซ้อม
 กีฬาและการแสดงต่าง ๆ 3) ชุมนุมศิลปะ 4) กิจกรรมแนะแนว 5) การสอนซ่อมเสริม ดังรายละเอียด
 ตามลำดับต่อไปนี้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียนการนำเข้าสู่บทเรียนจะใช้การสนทนา ชักถาม เพื่อทบทวนบทเรียนเดิมและเชื่อมโยงสู่บทเรียนใหม่ เป็นการสร้างความพร้อมให้ผู้เรียน มีการแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนทราบก่อน รวมถึงมีการเร้ากระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยการใช้ โคลง กลอน ปริศนาคำทาย นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสคิดและอภิปรายร่วมกัน ซึ่งครูจะใช้เวลาในการนำเข้าสู่บทเรียนในแต่ละครั้งไม่เกิน 10 นาที สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ผกาพรรณ (2546) ที่ศึกษาการพัฒนาตนเองของครูต้นแบบ: กรณีศึกษาครูต้นแบบวิชาคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า ในการนำเข้าสู่บทเรียนของครูต้นแบบ มีการใช้การสนทนาเพื่อทบทวนบทเรียนเดิม และเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนใหม่ เป็นการเตรียมพร้อมให้กับผู้เรียน มีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบก่อน รวมทั้งมีการเร้าความสนใจโดยการใช้เพลงประกอบ

ขั้นการสอน ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียนตามความเหมาะสมของเนื้อหาสภาพแวดล้อมและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง สอดคล้อง กับผลการวิจัยของ วราศิริ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ที่มีความสุข: การวิจัยรายกรณีครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา โดยศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพฤติกรรมการสอนของครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ครูมีรูปแบบการสอนที่บูรณาการมาจากทฤษฎีการเรียนรู้หลาย ๆ ทฤษฎีแล้วนำมาปรับใช้เป็นของตนเอง โดยมีรูปแบบและพฤติกรรมการสอนดังนี้ ครูมีความเข้าใจในพฤติกรรมและธรรมชาติของเด็กแต่ละบุคคล ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอน ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน รูปแบบและพฤติกรรมการสอนของครูสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน คือ นักเรียนเกิดความปีติจากการได้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนอันเนื่องมาจาก นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติ มีประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ นักเรียนได้ แสดงความคิดเห็นและมีโอกาสแสดงความสามารถให้ปรากฏ และ เกิดความภาคภูมิใจ ชื่นชม และยอมรับในผลงานทั้งของตนเองและผู้อื่น

นอกจากนี้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิด ทักษะกระบวนการกลุ่ม โดยเฉพาะการเรียนรู้รูปแบบโครงงาน เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด วางแผน สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฝึกการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนอย่างเต็มที่ ดังสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2545ก) ที่

ระบุ ถึงแนวการจัดการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ไว้ว่า ควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ

ขั้นสรุปและประเมินผล การสรุปบทเรียนของครูผู้สอนจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่สอน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการสรุปท้ายชั่วโมงเสมอ และใช้เวลา 5-10 นาที โดยทำการสรุปร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน ให้นักเรียนใช้สมาธิในการสรุป และให้นักเรียนเรียนรู้ลักษณะการทำงานที่ถูกต้อง เพื่อนำมาพัฒนางานตนเองต่อไป ดังจะเห็นว่าครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน ทั้ง ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุปและประเมินผล ดังสอดคล้องกับ สุจริต (2535) ที่ระบุถึงคุณลักษณะและบทบาทของครูภาษาไทยว่า ต้องมีประสิทธิภาพในการสอน การสอนที่ดีนั้นต้องมีขั้นตอนในการสอน เช่น การนำเข้าสู่เรื่องที่สอน ขั้นสอน ขั้นตอนกิจกรรมประกอบ ขั้นสรุปและการประเมินผล แต่ละขั้นต้องใช้ความสามารถทางภาษาทั้งสิ้น

ครูผู้สอนพยายามส่งเสริมบรรยากาศของการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความสุขเพลิดเพลิน และมีความปลอดภัยในการเรียน โดยในห้องเรียนทุกห้องจะจัดป้ายนิเทศทุกวิชาและมีสื่อการเรียนรู้นั่งสื่อนักเรียนศึกษาเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนที่นั่งอยู่เสมอเพื่อให้นักเรียนทำความรู้จักและมีความสนิทสนมเข้ากับเพื่อน ได้หลาย ๆ คน รู้จักปรับตัวเข้ากับคนอื่น และมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียนมาช่วยเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ แนวคิดของ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538) ที่ระบุถึงคุณลักษณะของครูภาษาไทยที่ประสบความสำเร็จในการสอนว่า ต้องเป็นครูที่มีความรอบรู้เรื่องหลักสูตร วิธีการสอน วิธีใช้สื่อ วิธีวัดผลและประเมินผล รู้จักเด็กรอบด้านเป็นรายบุคคล รู้จักปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน ตั้งใจสอนอย่างจริงจัง สอนครบขั้นตอน สามารถจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก และเป็นผู้มีศิลปะในการสอน นำจิตวิทยาการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ครูภาษาไทยจำเป็นต้องมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ นำสนทนาและการใช้คำถามกระตุ้นให้คิดเล่าเรื่อง หรือนิทานและสรุปความได้ สามารถนำหรือเล่นเกมต่าง ๆ มีการจัดหาและผลิตสื่อการสอน สื่อเสริมทักษะ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข รู้และเข้าใจนักเรียน สามารถนำจิตวิทยาการเรียนการสอนมาใช้ในการเสริมแรง มีความสามารถในการจัดกลุ่มและการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อการสอนได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธาวิ (2546) ที่ศึกษา พฤติกรรมการสอนของครูศึกษาศาสตร์วิชาภาษาไทย สังกัดสำนักงานการประถม

ศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า ครูเกียรติยศจัดชั้นเรียนได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ห้องเรียนสะอาดเรียบร้อย มีมุมภาษาไทย ที่แสดงผลงานนักเรียน ป้ายนิเทศที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นกันเอง มีการให้การเสริมแรงและการจูงใจต่อผลการฝึกปฏิบัติของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอน

นอกจากนี้ ในขณะที่สอนครูวรุฒม์ยังใช้เทคนิคการเสริมแรง สร้างแรงจูงใจในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมักจะเลือกใช้การเสริมแรงทางบวกด้วยคำชมเชย หรือพูดพร้อมปรบมือและให้เพื่อร่วมปรบมือ เช่น เก่งมาก ดีมาก เยี่ยมที่สุด อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการให้รางวัลเพื่อเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการปั้นพฤติกรรมและการให้แรงเสริมโดยตรง ของทรวงพล (2538) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมดังกล่าวว่าเป็นการปรุงแต่งหรือปั้นพฤติกรรมที่ต้องการ โดยการให้รางวัล หรือลงโทษเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามที่เราต้องการ โดยให้แรงเสริมทันทีที่เห็นเขาแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น กล่าวคือ เมื่อเขาเริ่มปฏิบัติตามที่เราต้องการก็ให้รางวัล หรือแม้เพียงปฏิบัติใกล้เคียงกับสิ่งที่เราต้องการเราก็ให้รางวัล ซึ่งอาจเป็นการชมเชยหรือให้ของขวัญ และยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ผศกาวรรณ (2546) ที่ศึกษาการพัฒนาตนเองของครูต้นแบบ: กรณีศึกษาครูต้นแบบวิชาคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี พบว่า ครูต้นแบบมีการใช้เทคนิคการสอนหลายอย่างมาประกอบกัน เช่น การเสริมแรง เช่น ใช้การเสริมแรงด้วยคำพูดแก่นักเรียนที่ทำความดีความชอบ การเสริมแรงด้วยการกระทำ เช่น การปรบมือให้ หรือมอบของรางวัล

นอกจากรับผิดชอบงานสอนวิชาภาษาไทยเป็นหลัก ครูวรุฒม์ยังมีบทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ บทบาทนอกห้องเรียน ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายงานในหน้าที่พิเศษ 4 หน้าที่ คือ 1) ฝ่ายวิชาการ โรงเรียน ทำหน้าที่จัดครูเข้าสอนในแต่ละชั้น แต่กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดตารางสอนรวม ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบ 2) หัวหน้าหมวดภาษาไทย ครูวรุฒม์พยายามพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง เน้นนักเรียนเป็นสำคัญให้คำแนะนำปรึกษาแก่เพื่อนครูเกี่ยวกับภาษาไทยทั้งในและนอกโรงเรียน 3) เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ครูวรุฒม์ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับระเบียบการใช้ห้องสมุด การยืม-คืน บันทึกการใช้ห้องสมุด การจัดตกแต่งห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน 4) ครูเวรประจำวัน รับผิดชอบ ดูแล อบรมตักเตือนนักเรียน ให้มีระเบียบวินัยปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน นอกจากนี้ยังรับผิดชอบฝึกซ้อมนักเรียนเพื่อไปแสดงและแข่งขันใน

งานวิชาการและโอกาสต่าง ๆ อีกทั้งในเวลาว่างยังให้คำแนะนำและฝึกซ้อมการแสดงให้นักเรียน และชาวบ้านในเขตอำเภอวังจันทร์ และเขตอำเภอใกล้เคียงอยู่เสมอ สอนชุมนุมศิลปะ กิจกรรมแนะแนว และการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนในเวลาเย็นหลังเลิกเรียน ซึ่งบทบาทดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิด ของ ผกา (2544) ที่ระบุ ถึงคำอธิบายและพฤติกรรมของครู ตามจรรยาบรรณ ครู พ.ศ. 2539 ไว้ว่า จรรยาบรรณ ข้อที่ 8 ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ คือ ให้ความร่วมมือ แนะนำ ปกป้อง ช่วยเหลือแก่เพื่อนครู ทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และการงานตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน โดยการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางวิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน จรรยาบรรณ ข้อที่ 9 ครูพึงประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย คือ การริเริ่มดำเนินกิจกรรม สนับสนุน ส่งเสริม ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ เลือกสรร ปฏิบัติตนและเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี คณิตศาสตร์ กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การดำรงชีวิตและสังคม

บทบาทนักเรียน

นักเรียนทุกคนที่ครูผู้จัดทำสอนล้วน มีความขยันตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบในการทำงาน การส่งงาน มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดสถานที่เรียน กำหนดเวลาในการทำงานและส่งงาน มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการสืบค้นข้อมูล มีความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สื่อสารกับบุคคลได้ถูกต้อง นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545ค) ที่ได้ระบุบทบาทของนักเรียนไว้ว่า นักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและครู วางแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง มีความรับผิดชอบ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ บริหารจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้มีคุณภาพ ปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้วิธีการแสวงหาความรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู และเพื่อน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

การสร้างสื่อการเรียนรู้

การสร้างสื่อการเรียนรู้ครูผู้จัดทำได้สร้างสื่อการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน มีหลักฐานการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ชัดเจนบุคคลอื่นสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการผลิตสื่อการเรียนรู้ได้ วัสดุ

อุปกรณ์ ที่นำมาผลิตสื่อส่วนใหญ่มาจากอุปกรณ์เหลือใช้ หรือสิ่งของที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ปฏิทินเก่า ๆ กระดาษที่เหลือใช้ นักเรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อด้วยตนเองได้ตลอดเวลา มีการประเมินสื่อการเรียนรู้ เมื่อสื่อชิ้นไหนชำรุดนักเรียนก็จะนำมาซ่อมแซมให้ใช้ประโยชน์ได้เหมือนเดิม สอดคล้องกับ แนวคิด ของกระทรวงศึกษาธิการ (2545ก) ที่ระบุวิธีจัดทำและคัดเลือกสื่อการเรียนรู้สำหรับครู ไว้ว่า ครูจัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและหลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองมีการวิเคราะห์และประเมินสื่ออย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา (2542) ซึ่งกล่าวถึงหลักการใช้สื่อการเรียนรู้ว่า แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การเลือก 2) การเตรียม 3) การใช้และ 4) ติดตามผลการเลือกสื่อการเรียนรู้ ต้องใช้ของถูกและหาง่าย เลือกใช้ของที่ให้ประโยชน์และคุ้มกับแรงงานใช้ของที่ปลอดภัย การเตรียมสื่อการเรียนรู้ ต้องเตรียมจัดหาอุปกรณ์หรือวัสดุให้เหมาะสมก่อนลงมือใช้ มีการทดลองใช้ ศึกษาวิธีการใช้ให้คล่องแคล่ว มีการติดตามผลการใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบว่านักเรียนได้รับความรู้จากสื่อชิ้นนั้นมากน้อย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ครูผู้สอนได้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือและวิธีการอย่างหลากหลาย ประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การทำชิ้นงาน ประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ประเมินตามสภาพจริง ประเมินโดยใช้ข้อสอบ ซึ่งมีการประเมินอย่างเป็นกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน ทั้ง 1) ก่อนสอน โดยทำการทดสอบก่อนเรียน สนทนาซักถามความรู้ความเข้าใจก่อนเรียน มีการทดสอบก่อนเรียน 2) ระหว่างสอน มีการสังเกตพฤติกรรมการเรียน มีการทำชิ้นงาน ทำใบงาน และ 3) หลังสอน มีการทดสอบหลังเรียน การทดสอบกลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบนักเรียนว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานช่วงชั้น และบรรลุเป้าหมายของรายวิชาภาษาไทยมากน้อยเพียงใด และนำเอาผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา นักเรียนและปรับปรุงการสอนของตัวเองต่อไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 26 ที่กำหนดให้ สถานศึกษาจัดการประเมินนักเรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่กันไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ของแต่

ละระดับและรูปแบบการศึกษาและให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสเข้า
ศึกษาต่อและให้นำผลการประเมินนักเรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย และ ยังสอดคล้องกับ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545ข) ที่กำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนไว้ว่า การ
ประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนานักเรียน การจัดการเรียนการ
สอน และ การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ
เรียนการสอน ต้องดำเนินด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา
และระดับช่วงชั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2545) ที่
ได้กำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไว้ว่า ประเมินและ
ตัดสินผลการเรียนรู้เป็นรายกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้ รายวิชาที่เพิ่มเติม ประเมินโดยยึดผล
การเรียนรู้ที่คาดหวังของกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้น
การประเมินตามสภาพจริง ต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังทุกข้อ ต้องจัดซ่อมเสริม
ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน และประเมินหลังการซ่อมเสริม